

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

**О. В. ЩЕДРОЛОСЄВ, Г. В. ДОДОНОВА,
А. М. МОЗГОВИЙ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної та індивідуальної роботи
з дисципліни "ЕКОЛОГІЧНА ЕТИКА"
для студентів денної форми навчання**

Рекомендовано Методичною радою НУК

Електронне видання
комбінованого використання на DVD-ROM

МИКОЛАЇВ • НУК • 2013

УДК 502.1(076)
ББК 28.08я73
Щ 36

Укладачі: О. В. Щедролоєв, д-р техн. наук, професор;
Г. В. Додінова, канд. іст. наук, доцент;
А. М. Мозговий, старш. викладач

Рецензент С. С. Рижков, д-р техн. наук, професор, завідувач кафедри
екології Національного університету кораблебудування

Щедролоєв О. В.
Щ 36 Методичні вказівки для самостійної та індивідуальної роботи
з дисципліни "Екологічна етика" для студентів денної форми навчання
/ О. В. Щедролоєв, Г. В. Додінова, А. М. Мозговий. – Миколаїв :
НУК, 2013. – 26 с.

Наведено організацію і розподіл навчального часу, тематику лекцій-
них занять, плани практичних занять, завдання для індивідуальної та само-
стійної роботи, системи поточного та підсумкового контролю знань, список
рекомендованої літератури та джерел.

Призначені для студентів другого курсу денної форми навчання, що
навчаються за напрямом підготовки 030504 "Економіка підприємства".

УДК 502.1(076)
ББК 28.08я73

Навчальне видання

**ЩЕДРОЛОСЄВ Олександр Вікторович
ДОДОНОВА Ганна Василівна
МОЗГОВИЙ Андрій Михайлович**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної та індивідуальної роботи
з дисципліни "ЕКОЛОГІЧНА ЕТИКА"
для студентів денної форми навчання**

Комп'ютерне верстання *В. Г. Мазанко*
Коректор *М. О. Паненко*

© Щедролоєв О. В., Додінова Г. В.,
Мозговий А. М., 2013
© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2013

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 1,5. Обсяг даних 1202 кб.
Тираж 14. Вид. № 23. Зам. № 203.

Видавець і виготівник Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
просп. Героїв Сталінграда, 9, м. Миколаїв, 54025
E-mail : publishing@nuos.edu.ua

Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2506 від 25.05.2006 р.

ВСТУП

Екологічна етика і культура – це такий напрям людської діяльності та мислення, від якого істотним чином залежать нормальне існування сучасної цивілізації та її сталий розвиток у майбутньому.

Екологічна етика і культура мають давню історію, вони є атрибутивною, тобто органічною складовою людського життя з часів його виникнення. Водночас вони – феномен ХХ ст., коли людство дедалі більше усвідомлює необхідність перелаштування свого життя, з тим щоб воно стало безпечним, здоровим, радісним, щоб екологічна етика і культура кожного, зокрема, і всіх разом стала імперативом буття.

Екологічну етику і культуру необхідно розглядати з двох сторін: по-перше, це – сукупність певних дій, технологій освоєння людиною природи, які забезпечують принаймні стійку рівновагу в системі "людина-довкілля"; по-друге, це – теоретична галузь знань про місце людини в біосфері як істоти діяльної, організуючої її структурні та функціональні блоки, як дедалі зростаючого у своїх можливостях чинника регуляції стану біосфери. Без знання кола проблем, що належать до екологічної етики і культури, не можна зрозуміти, наприклад, чому одні спільноти (етноси) живуть у злагоді з природою, тобто утверджуються у світі як етноси екофільні, а інші – залишають по собі руїну як спільноти екофобні, чому в одних випадках

людська діяльність породжує гармонійні ландшафти та екосистеми, а в інших – довкілля перетворюється на пустку.

В основу концепції екологічної етики покладено діяльнісний підхід. Це – одна з основних методологічних парадигм сучасної науки, яка дає змогу зрозуміти як причини і мотивацію людських вчинків, так і сам механізм перетворення "світу в собі" у "світ для себе", світу натурального, природного у світ трансформований згідно з потребами, цілями та можливостями людини. У цьому контексті екологічна етика є такою життєдіяльністю людини, за якої досягається адаптація (трансформація) навколишнього природного світу до людини, а її самої – до довкілля. Тому екологічна етика включає коло питань, пов'язаних з використанням людиною природи, перетворенням її у власних інтересах, а також з наслідками такої діяльності.

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ "ЕКОЛОГІЧНА ЕТИКА"

В міру ускладнення суспільних відносин у людському суспільстві виникла необхідність конкретизації тих чи інших моральних норм, правил стосовно певних сфер повсякденного життя людини. Так стали формуватись різні напрямки прикладної етики – політична етика, журналістська етика, медична етика, екологічна етика.

Мета дисципліни – познайомити студентів із засадами екологічної етики і культури в єдності їх теоретичних та практичних вимірів, в проявах історичних, політичних, природничих, соціологічних та світоглядних, в колізіях їх утвердження в реальному, зокрема українському, суспільстві.

Екологічна етика пропонує і захищає систематичну і всебічну концепцію моральних взаємовідносин між людьми і природою. Екологічна етика припускає, що людська поведінка стосовно природи може спрямовуватись і спрямовуєть-

ся моральними нормами. **Завдання** дисципліни і теорії екологічної етики в цьому випадку повинні: 1) пояснити, що це за норми; 2) пояснити, відносно кого чи до чого люди несуть моральну відповідальність; 3) показати, чим обґрунтована ця відповідальність.

По закінченні курсу "Екологічна етика"

студенти повинні знати:

- теорії і закони екологічної етики;
- концепцію стійкого розвитку України;
- рівноважні і нерівноважні системи;
- питання екологічної етики і культури;
- енергетичні процеси в екосистемах;
- екологічне право;
- біологічну продуктивність екосистем;

вміти:

- давати глибоку оцінку екологічних негативних наслідків на рівні глобальних і регіональних проблем;
- застосовувати в практичній роботі необхідні знання для реалізації основних напрямків державної політики України з питань охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Розподіл навчальних годин за видами навчальних занять відповідно до навчального плану здійснюється таким чином:

Се- местр	Лекції	Прак- тичні заняття	ІРС	СРС	Форма кон- тролю	Всього годин / кредитів
IV	18	18	18	18	ПМК	72 / 2,0

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ. МОДУЛІ КУРСУ

№ модулю	Найменування модуля	Сума залікових балів	Термін проведення контрольного заходу, тиждень	Джерела інформації
1	Соціально-екологічна взаємодія – “людина- суспільство-природа”. Концепція стійкого розвитку	30–50	IX	[1–23]
2	Принципи взаємодії людини і природи. Струк- тура екосистем і процеси, які відбуваються в них	30–50	XVIII	[1–23]
Всього за семестр		60...100		

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ МОДУЛІВ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ

Модулі		Найменування змістових модулів дисципліни	Розподіл навчального часу за елементами модуля (видами занять), години				Термін виконання, тиждень	Термін контрольного заходу, тиждень	Джерела інформації
Обсяг, кредити	Сума залікових балів		Лек- ції	ПЗ	ПРС	СРС			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Модуль 1. Соціально-екологічна взаємодія – “людина-суспільство-природа”.

Концепція стійкого розвитку

1,0	30–50	1. Вступ до екологічної етики	2	2	2	3	III	IX	[1–23]
		2. Головні концепції і напрямки в екологічній етиці	2	2	3	2	V		
		3. Теоретичні основи екологічної етики. Теорія екологічної етики (цінності природи)	2	2	2	3	VII		
		4. Концепція сталого розвитку	2	2	3	2	IX		
		Разом за 1 модулем	8	8	10	10	–		

Модулі		Найменування змістових модулів дисципліни	Розподіл навчального часу за елементами модуля (видами занять), години				Термін виконання, тиждень	Термін контрольного заходу, тиждень	Джерела інформації
Обсяг, кредити	Сума залікових балів		Лекції	ПЗ	ІРС	СРС			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Модуль 2. Принципи взаємодії людини і природи.
Структура екосистем і процеси, які відбуваються в них

1,0 30–50		1. Міжнародне співробітництво та екологічна етика	2	2	2	2	XI	XVIII	[1–23]
		2. Практичне застосування екологічної етики	2	2	2	2	XIII		
		3. Екологічна етика та заповідна справа	2	2	2	2	XV		
		4. Екологічне право як гарант дотримання екологічної етики	4	4	2	2	XVII		
		Разом за 2 модулем	10	10	8	8	–	–	

Всього за семестр

2,0 60–100		18	18	18	18	18	–	–	
------------	--	----	----	----	----	----	---	---	--

ЗМІСТ КУРСУ З РОЗРАХУНКОМ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ Й ВИДАМИ ЗАНЯТЬ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Соціально-екологічна взаємодія – "людина- суспільство-природа". Концепція стійкого розвитку

Лекція № 1. Вступ до екологічної етики

1. Сутність екологічної етики. Зв'язок з іншими науками.
2. Структура екологічної етики.
3. Значення екологічної етики.
4. Історія розвитку екологічної етики.

Практичне заняття № 1.

1. Вчення Ч. Дарвіна.
2. Вчення В. Вернадського.
3. Проблема походження життя на Землі.
4. Класифікація природних ресурсів та основні потреби

людини.

Джерела інформації: [1–3]; [10–11]; [13–14]; [18]; [20–22].

Лекція № 2. Головні концепції і напрямки в еко- логічній етиці

1. Екоцентричні та біоцентричні моделі екологічної ети-
ки.
2. Антропоцентризм.
3. Етика дикої природи.
4. Екоетичний ідеал.

Практичне заняття № 2.

1. Екоцентричні та біоцентричні моделі екологічної ети-
ки.

2. Антропоцентризм.
 3. Етика дикої природи.
 4. Екоетичний ідеал.
- Джерела інформації: [5–6]; [8].

Лекція № 3. Теоретичні основи екологічної етики. Теорія екологічної етики (цінності природи)

1. Цінності природи і природоохоронні мотивації.
2. Права природи.
3. Екологічна етика і природоохоронна естетика.

Практичне заняття № 3.

1. Основні джерела антропогенного забруднення навколишнього середовища.
2. Характер та види забруднення (класифікація і наслідки).
Джерела інформації: [1–3]; [10–11]; [13–14]; [18]; [20–22].

Лекція № 4. Концепція сталого розвитку

1. Поняття про сталий розвиток.
2. Шляхи вирішення загальних екологічних проблем.
3. Конференція ООН з питань навколишнього середовища та розвитку.
4. Національні особливості переходу України на шлях сталого розвитку.

Практичне заняття № 4.

1. Соціальна екологія – наука про проблеми взаємодії суспільства та природи.
2. Фактори та джерела виникнення соціально-екологічних проблем.
3. Філософські погляди на взаємодію людства та природи, технологічні концепції вирішення екологічних проблем.

4. Закони соціальної екології Б. Коммонера, Н. Ф. Реймерса, М. М. Моїсєєва.

Джерела інформації: [5–6]; [8].

Модуль 2. Принципи взаємодії людини і природи. Структура екосистем і процеси, які відбуваються в них

Лекція № 5. Міжнародне співробітництво та екологічна етика

1. Міжнародні об'єкти охорони навколишнього природного середовища.

2. Основні принципи міжнародного екологічного співробітництва.

3. Участь України у міжнародному екологічному співробітництві.

4. Міжнародні організації з охорони природи.

Практичне заняття № 5.

1. Визначення пріоритетів у галузі міжнародної практики охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування.

2. Міжнародне співробітництво та інтеграція в галузі охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування.

3. Міжнародне екологічне законодавство.

4. Екологічна комунікація у виробництві, реалізації і споживанні продуктів харчування та товарів широкого вжитку.

5. Нові форми міжнародного екологічного співробітництва.

Джерела інформації: [2]; [5]; [10–11]; [18]; [20–22].

Лекція № 6. Практичне застосування екологічної етики

1. Культ тварин у міфах та релігіях народів світу.
2. Проблеми фізичних та моральних страждань тварин.
3. Рослини у народних традиціях і повір'ях.
4. Біоетика.

Практичне заняття № 6.

1. Історичні етапи взаємодії суспільства та природи.
 2. Становлення системи "суспільство-природа" – соціо-екосистеми.
 3. Сутність екологічної проблеми.
 4. Екологічна свідомість – основа екоетичних вчинків.
 5. Екологічна та антропоцентрична свідомість.
 6. Духовний вплив природи на людство. Релігійний світогляд. Релігійні інновації у сфері охорони природи.
- Джерела інформації: [5–6]; [8]; [17].

Лекція № 7. Екологічна етика та заповідна справа

1. Зв'язок екологічної етики та заповідної справи.
2. Основні пріоритети охорони навколишнього природного середовища.
3. Природно-заповідний фонд України.

Практичне заняття № 7.

1. Природокористування як процесуальне втілення екологічної культури.
 2. Привласнююче природокористування.
 3. Продукуюче природокористування.
 4. Інноваційне природокористування.
- Джерела інформації: [1–5]; [7]; [11]; [18]; [20–22].

Лекція № 8–9. Екологічне право як гарант дотримання екологічної етики

1. Міжнародні аспекти екологічної безпеки і міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля.
2. Основні стратегії виживання людства.
3. Законодавство України про збереження навколишнього середовища.
4. Екологічні права та обов'язки громадян.

Практичне заняття № 8–9.

1. Сутність екологічного права.
2. Наукова основа екологічного права.
3. Екологічна політика Організації Об'єднаних Націй.
4. Природоохоронні традиції в Україні.
5. Екологічне право в Україні за радянського часу.
6. Механізм реалізації екологічних правових норм.
7. Формування екологічного права в незалежній Україні.
8. Соціокультурні засади екологічного права.
9. Тенденції та перспективи розвитку екологічного законодавства.

Джерела інформації: [2]; [4]; [7]; [10–12]; [14]; [16]; [18]; [20–22].

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО МОДУЛІВ КУРСУ

Контрольні питання до 1-го модуля

1. Предмет, метод і завдання екологічної етики.
2. Що таке біосфера? Її складові частини.
3. Поєднання еволюції людини і біосфери.
4. Екологічні системи та їхня структура.

5. Природні ресурси, проблеми їх використання та відновлення.
6. Характер забруднення навколишнього середовища через антропогенну діяльність, види забруднювачів.
7. Кліматичні ресурси. Життєвий простір, генетичний фонд.
8. Біологічні, мінеральні, енергетичні ресурси.
9. Релігійні і класово-економічні причини екологічної кризи.
10. Сучасна екологічна криза і глобальні екологічні проблеми.
11. Соціально-природний прогрес та екологічне суспільство.
12. Закони соціальної екології і основні закони екологічної етики.
13. Концепція стійкого розвитку.
14. Вчення В. І. Вернадського про ноосферу.
15. Адаптація людини до природного та соціального середовища.
16. Які види забруднення Ви знаєте?
17. Як забруднення впливає на життя людини?
18. В чому полягає негативний вплив традиційних видів енергії на довкілля?
19. Які Ви знаєте екологічно чисті види енергії?

Контрольні питання до 2-го модуля

1. Чому зменшується біорізноманіття природи?
2. Які відомі шляхи захисту рослинного та тваринного світу?
3. Що таке економіка природокористування?
4. У чому полягає стратегія виживання людства?
5. У чому полягає тактика виживання людства?
6. Які міжнародні програми екологічного захисту Ви знаєте?

7. Які критерії використовуються для еколого-економічної оцінки прийнятих рішень?

8. Заповідні території України, їх проблеми та шляхи розвитку.

9. Міжнародне співробітництво в галузі вирішення екологічних проблем.

10. Шляхи захисту рослинного та тваринного світу.

11. Екологічна експертиза.

12. Економіка природокористування.

13. Розвиток екологічних уявлень людей з найдавніших часів до наших днів.

14. Взаємовідносини суспільства і природи в історії цивілізації.

15. Глобальні соціально-екологічні проблеми і шляхи їх вирішення.

16. Поведінка людини. Рівні регуляції поведінки.

17. Поведінка людини у критичних та екстремальних ситуаціях.

18. Екологія життєвого середовища.

19. Соціально-побутове середовище.

20. Трудове середовище.

21. Рекреаційне середовище.

22. Етичний аспект взаємовідносин людини, суспільства і природи.

23. Природа як цінність. Антропоцентризм і натуроцентризм.

24. Елементи екологічної психології.

25. Екологічна свідомість.

26. Екологічна освіта та виховання.

27. Елементи екологічної педагогіки.

28. Проблема формування екологічної культури.

29. Суб'єктивне ставлення до природи і його різновиди.

30. Предмет екологічної психології.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Під час самостійної роботи студент повинен закріпити теоретичний лекційний матеріал, навчитися самостійно працювати з літературою. Кожен студент повинен підготувати та захистити реферат на індивідуальному занятті. В залежності від тематики реферату, даний вид самостійної роботи може бути зарахований до будь-якого з модулів.

Тематика рефератів з курсу "Екологічна етика"

1. Етика Землі О. Леопольда.
2. Етичні погляди А. Швейцара.
3. Екологічна відповідальність особистості. Теорія В. Вернадського про ноосферу: утопія або реальність?
4. Пантеїзм і екологічна етика.
5. Мотивація полювання і мисливська етика.
6. Екологічна культура особистості.
7. Православна церква і проблеми екології.
8. Історія природоохоронної діяльності в Україні.
9. Глибинна екологія Арне Нейса.
10. Екологічна етика Б. Каллікотта.
11. Використання тварин в озброєних силах і міліції.
12. Тварини в індустрії розваг.
13. Етичні проблеми тваринництва.
14. Культ дерев у різних народів миру.
15. Тварини в повір'ях та обрядах слов'янських народів.
16. Екоетичні проблеми заповідників.
20. Екологічна діяльність як передумова формування екологічної свідомості.
21. Етичні наслідки екологічної кризи.

22. Поняття та суть екологічної свідомості.
23. Екологічна етика і християнство.
24. Екологічна етика та іслам.
25. Етична основа вегетаріанства.
26. Природа в творчості вітчизняних письменників і поетів.
27. Філософія Природи Г. Снайдера.
28. Екологічна етика і даосизм.
29. Екологічна етика і буддизм.
30. Чи потрібна етична експертиза наукових досліджень в біології?

Вимоги до оформлення та захисту рефератів

Реферат подається на кафедру в рукописному чи друкованому варіантах.

Обсяг основного рукописного тексту 15–17 сторінок, друкованого 13–15 сторінок (текст шрифтом 14 Times New Roman; інтервал 1,5; поля зверху й знизу 20 мм, зліва – 30 мм, справа – 10–15 мм; нумерація сторінок, починаючи з основного тексту, виставляється у правому верхньому кутку).

Реферат складається з титульної сторінки, змісту, основного тексту, списку використаної літератури (не менше 5 джерел).

У рефераті повинні бути розкриті основні положення, які стосуються обраної теми.

На титульній сторінці вказується кафедра суднобудування, тема реферату, дисципліна, виконавець, викладач.

Реферат захищається в усній формі у вигляді доповіді протягом 5–7 хв. на практичному занятті.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

До основних форм самостійної роботи студентів при вивченні даного курсу відносяться:

- а) опрацювання лекційного матеріалу і самостійне вивчення окремих розділів з рекомендованої літератури;
- б) підготовка до практичних занять;
- в) підготовка до поточного контролю знань студентів;
- г) виконання індивідуальних завдань (рефератів);
- д) підготовка до підсумкового модульного контролю.

Проробка лекційного матеріалу здійснюється з використанням конспекту лекцій та рекомендованої літератури. На даному етапі треба розібратися з введеними поняттями та положеннями, домогтися розуміння логічного змісту формулювань. При цьому варто використовувати основну і додаткову літературу, а при непорозумінні окремих питань – звернутись за консультацією до викладача.

При підготовці до практичних занять необхідно ознайомитись з відповідними розділами курсу за допомогою літературних джерел і конспекту лекцій.

Підготовка до контрольних робіт, підсумкового модульного контролю здійснюється протягом семестру шляхом проробки лекційного матеріалу і літературних джерел, результатів практичних занять, виконання індивідуальних завдань.

ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ УСПІШНОСТІ

При вивченні дисципліни студентам рекомендується використовувати основну та додаткову літературу, конспект лекцій, а також джерела з мережі Internet.

Навчальний процес вивчення дисципліни складається з двох модулів. При вивченні дисципліни проводиться поточний та підсумковий модульний контроль. Поточний кон-

троль охоплює два модуля. Реферат враховується при проведенні підсумкового контролю. Максимальна оцінка за реферат – 20 балів.

Поточний контроль

Поточний контроль охоплює:

- якість підготовки та відповіді на практичних заняттях;
- якість підготовки, терміни підготовки і захисту рефератів;
- пропуски лекційних та практичних занять.

Кількість залікових балів, котру може отримати студент за підготовку до занять і активну участь на практичних заняттях встановлюється відповідно до вільного володіння матеріалом, вірних відповідей на додаткові питання. Максимальна кількість балів за підготовку й захист підготовлених конспектів та рефератів відповідає рівню виконання цих робіт та їх захисту без помилок у встановлений термін, мінімальна – з допустимими помилками із захистом пізніше встановленого терміну. При підготовці та захисті конспектів чи написанні реферату з декількома незначними помилками або неналежним чином оформлене, оцінка знижується на 1–3 бали. При допущенні грубих помилок конспект і реферат повинні бути представлені викладачу повторно.

Можливі поточні бали за виконання різних видів роботи з курсу та необхідна кількість балів для зарахування модулів наведені в наступній таблиці:

Модуль	Необхідна кількість балів для зарахування модуля / сума залікових балів	№ теми практичного заняття	Поточні бали за результати роботи на практичних заняттях та написання модульних контрольних робіт
1	30...50*	1	3–5
		2–4	4–5
		контрольна робота	10...20
2	30...50*	5–9	3–5
		контрольна робота	15 ... 25

* – з урахуванням роботи над рефератом.

Підсумковий модульний контроль

Підсумковий модульний контроль проводиться по завершенні вивчення всіх модулів поточного семестру. До підсумкового модульного контролю студент допускається при умові виконання всіх елементів відповідних модулів та одержання не менше ніж 50 балів поточного контролю.

Якщо за результатами поточного контролю студент набрав не менше 60 балів, він може бути звільненим від складання підсумкового семестрового контролю.

Якщо студент бажає підвищити підсумкову оцінку, він має можливість письмово відповісти на тестові запитання, написати контрольну роботу, або скласти семестровий залік.

Підсумковий модульний контроль складається з теоретичних питань. За відповідь на теоретичні питання без помилок або з одною незначною помилкою студент отримує максимальну оцінку. За неповні відповіді або відповіді з помилками знижується кількість отриманих балів. При неправильній відповіді або при відсутності відповіді бали не нараховуються.

За всі контрольні заходи протягом семестру студент може отримати від 0 до 100 балів. Оцінка знань студентів залежно від набраної суми балів формується у відповідності до наступної шкали, в якій представлено відповідність між набраними балами, оцінкою ECTS та традиційною системою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		

Продовж. таблиці

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсowego проекту (роботи), практики	для заліку
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. **Білявський, Г. О.** Основи екологічних знань [Текст] : підручник / Г. О. Білявський, Р. С. Фурдуй. – К. : Либідь, 1997. – 288 с.
2. **Білявський, Г. О.** Основи екології [Текст] : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Г. О. Білявський, Р. С. Фурдуй, І. О. Костіков. – К. : Либідь, 2005. – 408 с.
3. **Білявський, Г. О.** Основи загальної екології [Текст] : підручник для студентів природ. фак. вузів / Г. О. Білявський, М. М. Падун, Р. С. Фурдуй. – К.: Либідь, 1995. – 368 с.
4. **Бойчук, Ю. Д.** Основи екології та екологічного права [Текст] : навчальний посібник / Ю. Д. Бойчук, М. В. Шульга та ін. – К. : Видавничий дім "Княгиня Ольга", 2005. – 368 с.
5. **Борейко, В. Є.** Екологічна етика [Текст] : навчальний посібник / В. Є. Борейко, А. В. Подобайло. – К. : Фітосоціо-центр, 2004. – 116 с.
6. **Борейко, В. Е.** Краткий курс экологической этики [Текст] / В. Е. Борейко. – К. : Киевский эколого-культурный центр, 2004. – 72 с.
7. **Борейко, В. Е.** Этика и менеджмент заповедного дела [Текст] / В. Е. Борейко. – К. : Киевский эколого-культурный центр, 2005. – 328 с.

8. **Борейко, В. Е.** Введение в природоохранную эстетику [Текст]. – К. : Киевский эколого-культурный центр, 1997. – 95 с.

9. **Глухов, В. В.** Экономические основы экологии [Текст] : учебник / В. В. Глухов, Т. В. Лисочкина, Т. П. Некрасова. – С.-Пб. : Специальная литература, 1997. – 304 с.

10. **Джигирей, В. С.** Екологія та охорона навколишнього природного середовища [Текст] : навч. посіб. / В. С. Джигирей. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2007. – 422 с.

11. Екологія [Текст] : підручник / С. І. Дорогунцов, К. Ф. Коценко, М. А. Хвесик та ін. – К. : КНЕУ, 2005. – 371 с.

12. **Кисельов, М. М.** Національне буття серед екологічних реалій [Текст] : монографія / М. М. Кисельов, Ф. М. Канак ; Центр практ. філос. – К. : Тандем, 2000. – 320 с.

13. **Климчик, О. М.** Екологія: вступ до фаху [Текст] : навчальний посібник / О. М. Климчик, П. М. Малярчук та ін. – Житомир : ПП "Рута", 2008. – 344 с.

14. **Корсак, К. В.** Основи сучасної екології [Текст] : навч. посіб. / К. В. Корсак, О. В. Плахотнік. – К. : МАУП, 2004. – 340 с.

15. **Лось, В. А.** Взаимоотношения общества и природы и глобально-региональная проблема [Текст] / В. А. Лось. – М. : Знание, 1991. – 130 с.

16. **Малишко, М. І.** Екологічне право України [Текст] : навч. посібник / М. І. Малишко. – К. : Юридична книга, 2001 – 392 с.

17. **Скоробогатий, Я. П.** Основи екології : навколишнє середовище і техногенний вплив [Текст] : підручник / Я. П. Скоробогатий, В. В. Ощатовський, В. О. Василечко, С. Л. Кусковець. – Л. : Новий Світ-2000, 2008. – 222 с.

18. **Сухарев, С. М.** Основи екології та охорони довкілля [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчаль-

них закладів / С. М. Сухарев, С. Ю. Чундак, О. Ю. Сухарева. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 394 с.

19. **Сухарев, С. М.** Техноекологія та охорона навколишнього середовища [Текст] : навч. посібник / С. М. Сухарев, С. Ю. Чундак, О. Ю. Сухарева. – Львів : Новий Світ-2000, 2008. – 255 с.

20. **Толстоухов, А. В.** Екобезпечний розвиток : Пошук стратегій [Текст] / А. В. Толстоухов, М. І. Хілько. – К. : Знання України, 2001. – 332 с.

21. **Федоренко, О. І.** Основи екології [Текст] : підручник / О. І. Федоренко, О. І. Бондар, А. В. Кудін. – К. : Знання, 2006. – 543 с.

22. **Федоряк, М. М.** Основи екології [Текст] : навч. посібник / М. М. Федоряк, Г. Г. Москалик / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – 336 с.

23. **Шматько, В. Г.** Екологія і організація природоохоронної діяльності [Текст] : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. Г. Шматько, Ю. В. Нікітін. – К. : КНТ, 2008. – 303 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.menr.gov.ua/> ? Міністерство екології та природних ресурсів України.

2. <http://www.nesu.org.ua> – Екологічний центр України Національний екологічний центр України.

3. <http://greenkit.net/> – Фундація "Зелений Кіт".

4. <http://www.ecoclub.kiev.ua/> – Еко-Клуб "Зелена Хвиля".

5. <http://www.eco.com.ua/> – Інтер-Еко.

6. <http://www.ecolife.org.ua/> – Проект "EcoLife".

7. <http://proeco.visti.net/naturalist/> – Журнал "Натураліст".

8. <http://www.ecoleague.net/> – Всеукраїнська екологічна Ліга.

9. <http://www.ucewp.kiev.ua/> – Український центр екологічних та водних проектів.
 10. <http://ecoportal.univ.kiev.ua/> – Екопортал.
 11. <http://www.esz.org.ua/> – Громадська організація "Екологія та соціальний захист".
 12. <http://www.ecology.donbass.com/> – Екологіка.
 13. <http://eremurus.org/> – Екологічний клуб "Еремурус".
 14. <http://www.neia.gov.ua> – Національне агентство екологічних інвестицій.
 15. <http://eol.org.ua/> – Екологічне товариство людей.
 16. <http://www.eko.org.ua/> – Центр "Екологія. Наука. Техніка".
 17. <http://ecoline.kiev.ua/> – Виставка-ярмарок "Екологія".
 18. http://pidruchniki.ws/15840720/ekologiya/ekologichne_upravlinnya_shevchuk_vu українські підручники онлайн.
-

ЗМІСТ

Вступ	3
Мета і завдання курсу "Екологічна етика"	4
Розподіл навчального часу	5
Організація навчального процесу. Модулі курсу	6
Розподіл навчального часу модулів за змістовими моду- лями	7
Зміст курсу з розрахунком годин за темами й видами занять. Тематичний план дисципліни	9
Контрольні питання до модулів курсу	13
Завдання для індивідуальної роботи студентів	16
Самостійна робота студентів	18
Поточний та підсумковий контроль успішності	18
Рекомендована література та джерела	22
Інформаційні ресурси	24